

ДЕТЕРМІНАНТИ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Вивчення детермінантів бюджетної безпеки держави набуває особливо-го значення в умовах посилення процесів глобалізації. Бюджетна система України демонструє свою неохочість до викликів глобалізації, вразливість до кризових явищ та накопичення численних внутрішніх дисбалансів. На сьогодні у бюджетній сфері зосереджені найактуальніші проблеми економічного та соціального життя держави, такі як хронічне явище бюджетного дефіциту та державного боргу, недостатня забезпеченість державного бюджету фінансовими ресурсами, низька ефективність використання бюджетних коштів.

Бюджетна безпека держави розглядається як передумова функціонування фінансової системи держави, за якої бюджетна система здатна забезпечити платоспроможність та фінансову стабільність держави, ефективно використання бюджетних коштів з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку бюджетних відносин, має потенційні можливості протистояти загрозам внутрішнього та зовнішнього походження та убезпечувати державні фінанси. Стан бюджетної безпеки є важливим показником економіки кожної країни, бо показує наскільки держава здатна через бюджет виконувати свої функції та повноваження та задовольняти потреби платників податків і бюджетних установ з урахуванням суспільних інтересів [1].

Джерелами загроз бюджетній безпеці є умови та фактори, що призводять до деформації бюджетної системи. Серед основних загроз бюджетній безпеці держави можна виділити наступні: загрози на усіх стадіях складання та виконання бюджету, загрози внаслідок одноразових і численних порушень; загрози дохідній та видатковій частині бюджету, загрози фінансуванню дефіциту бюджету, загрози борговій залежності та інші [2]. З огляду на наведені вище загрози можна чітко стверджувати, що ефективність бюджетної безпеки держави визначається певним переліком детермінантів:

- розмір бюджету є важливим показником, оскільки фінансове забезпечення бюджетної діяльності виявляє здатність чи неспроможність держави в повному обсязі виконувати покладені на державу функції та забезпечувати її соціально-економічний розвиток. Основною проблемою є недосконалість планування та передбачення всіх необхідних і ймовірних видатків на різних рівнях бюджетів.

- збалансованість бюджету є не менш важливим фактором, оскільки передбачає оцінку розміру дефіциту або профіциту бюджету. Цей параметр

визначає здатність держави фінансувати виконання планів щодо основних видатків та погашення державного боргу за рахунок доходів [1].

- існуюче законодавче та інституційне забезпечення проявляється у ступені врахування винятків та особливостей усіх етапів бюджетування, своєчасному прийнятті проектів, звітів та делегуванні повноважень, серйозності підходів до затвердження всіх параметрів і значень у законі про державний бюджет.

- розмір бюджетного фінансування є проявом перерозподілу бюджетних коштів у рамках цього процесу. Державні кошти надаються суб'єктам господарювання для підтримки їх беззбиткової фінансової діяльності.

- не останнє місце займає вибір бюджетної класифікації, яка полягає у розподілі доходів і витрат за групами, що характеризуються спільними ознаками та сферами застосування.

- ступінь бюджетної безпеки держави підвищується або знижується за наявності/відсутності бюджетних резервів, тобто коштів, що формуються в державному бюджеті для безперервного фінансування запланованих заходів і забезпечення невідкладних нових видатків [2].

- варто зазначити, що за відсутності досконалого бюджетного обліку існує більша ймовірність втрати здатності своєчасно ідентифікувати фінансові загрози та ризики, які можна подолати через недостатні фінансові ресурси. Низьке бюджетування знижує прозорість бюджетного процесу та унеможливорює здійснення якісного контролю в бюджетній сфері.

- бюджетна безпека залежить від своєчасного прийняття бюджету, оскільки затримки в бюджетному процесі можуть бути основним дестабілізуючим фактором. Серед прямих наслідків несвоєчасного прийняття бюджету є дезорганізація в соціально-економічній сфері, подальше зниження інвестиційної активності, посилення інфляційних процесів, дестабілізація національної валюти, знецінення доходів громадян.

- бюджетна дисципліна є загальним детермінантом, який включає врахування всіх вищезазначених вимог, а також компетенцію та добросовісність органів, які беруть участь у розподілі бюджетних ресурсів та бюджетних рішеннях, доданих до цього. Дотримання бюджетної дисципліни можна забезпечити шляхом посилення контролю за діями органів законодавчої та виконавчої влади [1].

Отже, економічна безпека має широкий спектр складових, серед яких – бюджетна безпека держави. Детермінанти бюджетної безпеки держави виникають під час реалізації державою своєї бюджетної політики. Вони впливають на соціально-економічний розвиток держави, є індикаторами та критеріями ефективності бюджетної політики і організації бюджетного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку: монографія. Київ: НІПМБ, 2012. 48 с.

2. Денисов А.І. Економічна безпека держави: завдання господарсько-правового забезпечення: вісник. Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2014. С. 197-206.